

Samenvatting Projectplan Flankerend Onderzoek

“Samen aan het wERK”

1 Inleiding

Sinds de publicatie van het ERK in 2001 zijn de reacties in onderwijspraktijk en onderwijsbeleid in Europa zowel hooggespannen als sceptisch geweest. Ook bij de implementatie van het ERK in het talenonderwijs in Nederland zijn opnieuw uiteenlopende reacties te verwachten.

Ten behoeve van de kwaliteit en de internationale transparantie van het Nederlandse mvt-onderwijs coördineert de SLO, in opdracht van MinOCW, de implementatie van het ERK in de praktijk van het talenonderwijs. Deze implementatie is al een aantal jaren geleden begonnen, met de ontwikkeling van instrumenten zoals het Europees Taalportfolio en met de koppeling van de eindexamens aan de ERK-niveaus. In het projectplan *Samen aan het wERK* worden maatregelen, instrumenten en initiatieven geïdentificeerd die de implementatie van het ERK in het Nederlandse talenonderwijs moeten bevorderen. Deze maatregelen, instrumenten en initiatieven hebben betrekking op:

1. Beeldvorming (de mate waarin de belangrijkste doelgroepen beter op de hoogte zijn van het ERK en de mogelijkheden die dit biedt);
2. Tussenniveaus en toetsen (incl. schoolexamens)
3. Materiaal, werkwijzen en curricula
4. Ondersteuning en scholing

Effecten zouden bij de volgende doelgroepen moeten worden gerealiseerd:

- docenten en lerarenopleiders
- schoolmanagers
- uitgevers

Om inzicht te krijgen in de resultaten van het implementatietraject, wordt onderzocht of maatregelen, instrumenten en initiatieven het beoogde effect hebben op de verschillende doelgroepen die in *Samen aan het wERK* worden onderscheiden en welke contexten en randvoorwaarden de gerealiseerde effecten positief hebben beïnvloed.

Het project wordt uitgevoerd door een samenwerkingsverband van UU (IVLOS en Geesteswetenschappen) en UL (ICLON). Het penvoerderschap ligt bij het IVLOS.

2 Onderzoeksoptzet

De volgende twee vragen zullen richting geven aan het hier voorgestelde onderzoek:

1. *In hoeverre kennen de doelgroepen het ERK en onderkennen ze de potentiële meerwaarde ervan voor het talenonderwijs en hun eigen werkpraktijk?*
2. *Welke maatregelen helpen de onderscheiden doelgroepen om het ERK meer/beter in hun onderwijs- en werkpraktijk te gebruiken?*

De eerste vraag heeft betrekking op het eerste gebied dat in *Samen aan het wERK* wordt onderscheiden, beeldvorming. De tweede vraag heeft betrekking op de overige drie gebieden: (2) beschikbaarheid van toetsen op diverse niveaus, (3) materialen, werkwijzen en curricula, en (4) ondersteuning en scholing.

Om deze vragen te kunnen beantwoorden, dienen gegevens te worden verzameld over:

1. De bekendheid van het ERK bij de verschillende doelgroepen en de bronnen van die eventuele bekendheid (effecten uitvoeringslijn Beeldvorming).
2. De waardering van de meerwaarde van het ERK voor het onderwijs door mvt-docenten.
3. De waardering en het feitelijk gebruik van de in het kader van *Samen aan het wERK* ontwikkelde en geïdentificeerde producten en het ontwikkelde ondersteunings- en scholingsaanbod (effecten

uitvoeringslijnen Tussenniveaus en toetsen; Materiaal en werkwijzen; Ondersteuning en scholing).

4. De context en randvoorwaarden waarbinnen het ERK in de onderwijspraktijk wordt ingezet en de betekenis daarvan voor het zich al dan niet voordoen van de beoogde effecten.

Bij dit onderzoek zullen wij enerzijds gebruik maken van grootschalige verzameling van kwantitatieve gegevens middels vragenlijsten om een representatief beeld te krijgen van de ervaringen en opvattingen van de verschillende doelgroepen. Anderzijds zullen kwalitatieve gegevens worden verzameld bij zorgvuldig geselecteerde respondenten, om inzicht te krijgen in welke omstandigheden hebben bijgedragen aan de beoogde effecten.

Voor het vaststellen van de uitgangssituatie wordt de systematiek van 'retrospectieve voormeting' (Sprangers, 1989) gebruikt. Hierbij geeft de respondent aan in hoeverre naar zijn/haar oordeel een verandering heeft plaatsgevonden t.o.v. eerdere opvattingen. Op deze wijze is het mogelijk om gepercipieerde ontwikkelingen in persoonlijke opvattingen achteraf vast te stellen.

Bij de kwantitatieve en kwalitatieve dataverzameling zullen wij ons vanwege een coherente opzet van het onderzoek richten op het vmbo en het havo/vwo. Dat wil echter niet zeggen dat de ervaringen in andere onderwijssectoren (met name het mbo) niet relevant zouden zijn voor dit onderzoek. In het mbo is immers al behoorlijk wat ervaring opgedaan met het gebruik van het ERK. Deze ervaringen zullen in het vooronderzoek uitgebreid worden geïnventariseerd, en benut worden t.b.v. de voorbereiding van de enquêtes.

Het uiteindelijke succes van de invoering van het ERK zal natuurlijk moeten blijken uit een hoger taalvaardigheidsniveau van de leerlingen aan het einde van hun opleiding, op die onderdelen die op grond van het Masterplan ERK een prominentere plaats in het onderwijs zouden moeten hebben gekregen. Het vaststellen van een dergelijk rendement op basis van examenprestaties is echter niet mogelijk binnen de termijn van dit onderzoek. Wel zullen wij in onze eindrapportage suggesties opnemen voor vervolgonderzoek dat zich richt op de vraag of de in het Masterplan opgenomen activiteiten en interventies aantoonbaar leiden tot een hoger taalvaardigheidsniveau.

Hieronder werken we per doelgroep verder uit hoe gegevens zullen worden verzameld.

2.1 Docenten en lerarenopleiders

Met behulp van een online vragenlijstafname worden gegevens verzameld onder een representatieve steekproef van mvt-docenten in het vo (ca. 400), en onder een representatieve steekproef van lerarenopleiders. Vervolgens interviewen we een selectie van docenten en lerarenopleiders die in de vragenlijst hebben aangegeven het ERK in de praktijk te gebruiken.

Alle daarvoor relevante onderwerpen zullen ook retrospectief bevroegd worden. Daarbij geeft de respondent aan in hoeverre naar zijn/haar oordeel een verandering heeft plaatsgevonden t.o.v. eerdere opvattingen.

2.2 Schoolmanagers

Schoolmanagers zullen worden geselecteerd uit de scholen waarvan de talensecties de vragenlijsten hebben ingevuld. Ook hen worden vragen gesteld over gebruik en waardering van het ERK, het gebruik van toetsen, tussenniveaus, materialen, werkwijzen en scholingsaanbod, en over context en randvoorwaarden binnen de school, met specifieke aandacht voor mvt-breed beleid op het gebied van professionalisering en van programma's van toetsing en afsluiting.

De resultaten van de schoolmanagers worden gekoppeld aan de resultaten van de docenten, om zo meerdere praktijkperspectieven op de beoogde doelen en activiteiten van het Masterplan ERK in kaart te kunnen brengen.

2.3 Uitgevers

De invloed van het ERK op uitgevers wordt onderzocht door een representatieve steekproef via een online vragenlijst te bevragen naar bekendheid met het ERK, veranderingen in de leergangen vanwege invoering van het ERK en behoefte aan materiaal en professionaliseringstrajecten.

2.4 Case-studies

Op basis van de vragenlijsten en de interviews ontstaat een beeld van scholen/secties die op effectieve wijze werken aan de implementatie van het ERK, m.b.t. materialen, didactieken, toetsen en professionalisering. Op minimaal twee scholen zullen case-studies worden verricht. In de case-studies zullen kritische succesfactoren worden geïdentificeerd en beschreven in termen van onderwijsinterventie, les- en toetsmaterialen, randvoorwaarden in de schoolorganisatie, enz. Deze analyse zal minimaal schoolportretten opleveren die als 'good practices' beschikbaar kunnen worden gesteld. Bij de keuze van de scholen en het opstellen van de case-studies zullen ook de partners van *Samen aan het wERK* worden betrokken die verantwoordelijk zijn voor de ontwikkeling van voorbeeldmaterialen en -werkwijzen, voorbeeldtoetsen en ondersteuning en nascholing.

3 Organisatie en uitvoeringsperiode

3.1 Partners

Het project wordt uitgevoerd door een samenwerkingsverband van UU (IVLOS en Geesteswetenschappen) en UL (ICLON). Het penvoerderschap ligt bij het IVLOS.

3.2 Periode

Het onderzoek wordt uitgevoerd tussen september 2009 en september 2011.